

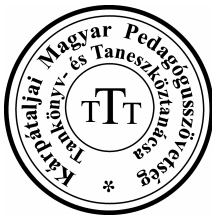
Izsák Tibor
Plih Ágnes

ÁLTALÁNOS FÖLDRAJZ

6. osztály

Gyakorlati munkák

Beregszász
2007

A munkafüzet megjelenését a
Magyar Köztársaság
Oktatási és Kulturális Minisztériuma
támogatta

A kiadásért felel:
Dr. Orosz Ildikó

Szaklektor: : *Dr. Molnár József*
a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanára

Felelős szerkesztő:
Gönczy Sándor

Kiadja a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség
Tankönyv- és Taneszköztanácsa

© Izsák Tibor 2007

© Plih Ágnes 2007

© Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség
Tankönyv- és Taneszköztanácsa 2007

Készült a Tankönyv- és Taneszköztanács
sokszorosító műhelyében.
A sokszorosítás *Fábián Zoltán* munkája

Izsák Tibor
a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar
Főiskola tanára

Plih Ágnes
a Szürtei Középiskola tanára

Általános földrajz

6. osztály

Gyakorlati munkák

Beregszász
2007

Bevezetés

A munkafüzet tartalmazza a 6. osztályos tanulók számára az új iskolai tantervben szereplő gyakorlati munkákat. A tanterv 14 gyakorlati munkát tartalmaz, amelyek elvégzése feltétele a témazárón való részvételnek.

A gyakorlati munka sikeres elvégzéséhez meg kell ismerkedni annak témájával, célkitűzéseivel, előkészíteni a kellékeket.

Az ajánlott feladatok a gyakorlati tudás és készségek kialakítását szolgálják. A feladatok elvégzése szükségessé teszi a tankönyvvel, földrajzi atlással, vázlattérképpel való munkát. A feltett kérdésekre a válaszokat az ajánlott sorrendben kell megadni, ami a logikai sorrend és a feladatok nehézségi fokának fokozatos emelkedése szempontjából fontos.

A munkafüzet használata mentesíti a tanulót a feladatok feltételének és a munka menetének átírásától, ami lehetővé teszi a tanóra idejének gazdaságos kihasználását.

Sok sikert kívánnak a

Szerzők

A szerkesztő megjegyzése: mivel a munkafüzetet nem tudjuk minden évben újra kiadni, ezért a több éves használat érdekében célszerű grafitceruzával írni a munkafüzetbe, ami év végén radírral könnyen eltávolítható, előkészítve ezzel a munkafüzetet a következő tanév hatodikosai számára.

1. GYAKORLATI MUNKA

(a terepen)

Téma: A Nap látóhatár fölötti magasságának, az időjárás, az évszakok változásának megfigyelése a természetben.

Cél: - a természeti összetevők változásainak megfigyelése különböző évszakokban;

- megtanulni a Nap látóhatár fölötti magasságának meghatározását;
- folytatni az időjárás naptár vezetésének gyakorlását.

Kellékek: Időjárás napló, tankönyv (7–9. old), szélkakas, vonalzó, szögmérő, hőmérő, gnómon, grafitceruza.

A munka menete:

Emlékezz vissza!

Az időjárás — _____

A látóhatár — _____

A természet összetevői — _____

---

1. feladat. A felsorolt tényezők közül válaszd ki és húzd alá, melyek ígérek derűs (egy vonallal) és melyek borús (két vonallal) időt?

Reggeli harmat és köd. A földigiliszták a felszínre jönnek. Tiszta naplemente. Estefelé nem csökken a szél, hanem erősödik. Erősebben hallatszanak a távoli hangok. Az eső utáni szivárvány hamar eltűnik. Az erdei madarak elhallgatnak. Csendes, világos éjszaka

harmat nélkül. Erős szél eső idején. Magasan szállnak a szúnyogok. Tiszta, égszínkék égbolt, egész nap nincs egy felhő.

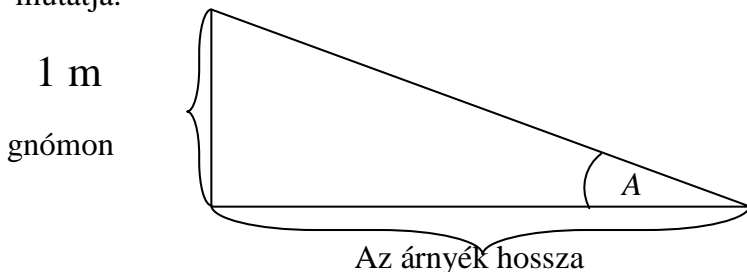
2. feladat. Az 1. oszlop fogalmihoz válaszd ki a 2. oszlopból a hozzájuk illő időjárási műszereket és kösd össze őket vonallal!

1.	2.
Hőmérséklet	Higrométer
Légnyomás	Szélkakas
Szélirány	Hőmérő
Csapadék	Barométer
Páratartalom	Nefoszkóp
Felhőzet	Esőmérő

3. feladat. Határozd meg gnómon segítségével minden hónapban ugyanazon a napon (például 15-én) a Nap látóhatár fölötti magasságát:

a.) déli 12 órakor határozd meg a gnómon árnyékának hosszát;

b.) szögmérő segítségével állapítsd meg az A szöveget, amely a Nap látóhatár fölötti magasságát mutatja.

4. feladat. Az időjárási műszerek segítségével (gnómon, hőmérő, szélkakas) és vizuálisan végezz időjárási megfigyeléseket a nap folyamán – reggel, délben, este. A kapott adatokat írd be a táblázatba!

A megfigyelés ideje		A Nap látóhatár fölötti magassága (°)	A levegő hőmérséklete	Szélerősség, (fokozat) szélirány	Felhőzet (%)	Csapadék (fajta)
Dátum	Óra					

Következtetések: _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

5. feladat. Az év folyamán végezz megfigyeléseket a növényzet és a víztározók évszakonkénti változásairól. A megfigyelések eredményeit írd a táblázatba:

	<i>Hónapok</i>				A megfigyelés helye
	Szeptember	December	Március	Június	
A Nap magassága a látóhatár fölött					
A növényzet állapota					
A legközelebbi víztározó állapota					

Összefoglalás (a szezonális változások okairól a

természetben): _____

_____

_____

_____

---

6. feladat. Állíts össze grafikont a Nap magasságának látóhatár fölötti változásairól lakóhelyeden:

*A Nap magassága a látóhatár fölött
(fokokban)*

Évszakok

Milyen összefüggés van a levegő hőmérséklete és a Nap látóhatár fölötti magassága között?

---

7. feladat. Egyezményes jelek segítségével (a tankönyv 8. old.) folytatd az időjárási megfigyeléseket, és folyamatosan töltsd ki az időjárási naptárt!

2. GYAKORLATI MUNKA

I. A Föld földrajzi megismerésének szakaszai.

Téma: „A Föld földrajzi megismerésének szakaszai” táblázat megszerkesztése és kitöltése (a téma feldolgozása közben, a tankönyv 3–8.§).

Cél: - megállapítani a földrajzi ismeretek fejlődésének szakaszait;

- megállapítani a Föld megismerési szakaszainak legfontosabb egységeit;

- kitölteni a táblázatot.

Kellékek: Atlasz, tankönyv (12. old.), grafitceruza.

A munka menete:

Emlékezz vissza!

Hogyan kutatták a Föld természetvilágát az ókorban és a középkorban? _____

Milyen módszerekkel tanulmányozzák a jelenkorban a Földet? _____

---

1. feladat. A tankönyv szövegének (10–30. old.) és az atlaszban található térképek segítségével töltsd ki a „A Föld földrajzi megismerésének szakaszai” táblázatot!

3. GYAKORLATI MUNKA

II. A Föld a tereprajzon és a térképen.

Téma: Feladatok megoldása a számszerű méretarány átszámítására megnevezett méretarányú.

Cél: Feladatokat oldani meg a számszerű méretarány megnevezett méretarányval való kifejezésére.

Kellékek: Atlasz, tankönyv (37. old.), grafitceruza.

A munka menete:

Emlékezz vissza!

Méretarány. _____

_____

A méretarány fajtái. _____

_____

1. feladat. Válasszátok ki és húzzátok alá a helyes választ. A megnevezett méretarány:

- műszaki rajz, amelyen centiméterek és azok terepértékei vannak feltüntetve;
- törtszám;
- szöveg, amely azt jelöli, hogy hány terepcentiméter felel meg 1 centiméternek a térképen.

2. feladat. Alakítsátok át a számszerű méretarányt megnevezett méretarányú:

1 : 25 000 — .....

1 : 100 000 — .....

3. feladat. Alakítsátok át a megnevezett méretarányt számszerű méretarányú:

7. feladat. Megnevezett méretarány kifejezése számszerű méretarányval:

	<i>Számszerű méretarány</i>	<i>Megnevezett méretarány</i>
<i>I. változat</i>		1 cm 20 m
		1 cm 10 km
		1 cm 400 m
<i>II. változat</i>		1 cm 500 km
		1 cm 500 m
		1 cm 250 m

2. feladat. Melyik térképen lesz az A és B pont közötti távolság (1 km) hosszabb szakasszal kifejezve?

A térképek méretaránya:

I. változat

II. változat

a) 1: 10 000 vagy 1: 5 000;

a) 1: 25 000 000 vagy 1: 50 000;

b) 1:300 000 vagy 1: 100 000;

b)

1: 1 000 000 vagy 1: 500 000.

Felelet: a) _____

Felelet:a) _____

b) _____

b) _____

3. feladat. A tankönyv 28. ábrája alapján számítsd ki a távolságot a híd és a tó, valamint a tó és a település között.

---

4. feladat. A tankönyv 28. ábrája alapján határozzátok meg a haladás irányát:

A tótól a település felé – _____

Az erdőtől az országút felé – _____

A folyótól a település felé – _____

5. feladat. Ukrajna térképe (atlasz) alapján válasszatok ki egy-egy várost Kijevtől keletre, nyugatra, északra és délre. Határozzátok meg a távolságot Kijev és a városok között a térkép méretarányának felhasználásával.

Kijev – _____ = _____ cm
= _____ km

Kijev – _____ cm = _____ cm
= _____ km

Kijev – _____ = _____ cm
= _____ km

Kijev – _____ cm = _____ cm
= _____ km

A térkép számszerű méretaránya

_____

A térkép megnevezett méretaránya

_____

6. feladat. Mennyi idő szükséges a motorosnak eljutni az egyik településtől a másikig, ha a két település közötti távolság az 1:1 000 000 méretarányú térképen 10 cm, a motoros sebessége 60 km/h?

_____

_____

7. feladat. Kijevtől a Fekete-tengerig utazva a Dnyeperen:

1. Milyen az utazás iránya? _____

2. Hány kilométer az útvonal hossza? _____

5. GYAKORLATI MUNKA

Földrajzi koordináták és távolságok meghatározása a térképen

Téma: Földrajzi koordináták és távolságok meghatározása a földrajzi térképen.

Cél: Megtanulni meghatározni a földrajzi koordinátákat és a távolságokat a földgömbön és a térképen; meghatározni lakóhelyünk földrajzi koordinátáit.

Kellékek: Atlasz, vázlattérkép, vonalzó, méretarány vonalzó, grafitceruza.

A munka menete

Emlékezz vissza!

Szélességi körök — _____

_____

_____

Délkörök – _____

_____

Földrajzi szélesség – _____

_____

_____

Földrajzi hosszúság – _____

_____

_____

Egy ívfok hossza a délkörön = _____

Egy ívfok hossza a szélességi körön:

0° – _____	50° – _____
10° – _____	60° – _____
20° – _____	70° – _____
30° – _____	80° – _____
40° – _____	90° – _____

1. feladat. Határozd meg az objektumok földrajzi koordinátáit és rajzold a vázlattérképre:

	A földrajzi objektum neve	Földrajzi koordináták	
		Szélesség	Hosszúság
I. változat	Kairó		
	Moszkva		
	Kamerun tűzhányó		
II. változat	Sri-Lanka sziget		
	Kijev		
	Katmandu (Nepál)		

2. feladat. Határozd meg a földrajzi objektumokat földrajzi koordinátáik alapján és jelöld azokat a vázlattérképre!

	<i>Földrajzi koordináták</i>		<i>A földrajzi objektum neve</i>
	<i>szélesség</i>	<i>hosszúság</i>	
<i>I. változat</i>	D. sz. 32 ⁰	Ny. h. 70 ⁰	
	É. sz. 35 ⁰	K. h. 140 ⁰	
	É. sz. 60 ⁰	K. h. 30 ⁰	
<i>II. változat</i>	É. sz. 36 ⁰	Ny. h. 6 ⁰	
	D. sz. 49 ⁰	K. h. 44 ⁰	
	D. sz. 53 ⁰	Ny. h. 70 ⁰	

3. feladat. Határozd meg lakhelyed földrajzi koordinátáit és jelöld be a vázlattérképre!

---

4. feladat. Ukrajna domborzati térképe alapján határozd meg a távolságokat:

I. változat Kijev — Herszon = _____

Lviv — Harkiv = _____

Ungvár — Luck = _____

II. változat Hmelnickij — Kijev = _____

Ungvár — Ternopil = _____

Vinnycja — Csernyivci = _____

5. feladat. Határozd meg a távolságot:

I. változat. Kijevtől – az egyenlítőig;

(II. változat), Kijevtől az Északi-sarkig

a földgömbön vonalzó segítségével, az atlasz méretaránya és fokhálózata szerint. Melyik adat pontosabb? Miért?

---

6. feladat. A világ politikai térképe alapján (az atlaszból) állapítsd meg a távolságokat fokokban és kilométerekben.

I. változat: Moszkva és Peking között között _____

II. változat: Quito városától (Dél-Amerika) az Amazonas folyó torkolatáig _____

III. A földrajzi burok és összetevői.

6. GYAKORLATI MUNKA

A litoszféra

Téma: A földkéreg felépítése és a domborzat közötti összefüggések megállapítása és földtörténeti koruk meghatározása.

Cél: - meghatározni a litoszféra nagy egységeinek (kőzetlemezek) elhelyezkedését a Földön;

- meghatározni a domborzat fő egységei

elhelyezkedésének törvényszerűségeit;

- meghatározni a földkéreg felépítése és a domborzat közötti összefüggéseket;

- „A földkéreg felépítése és a domborzat közötti összefüggések” táblázat kitöltése.

Kellékek: A világ domborzati térképe, tankönyv (22.§), atlasz, grafitceruza.

A munka menete

Emlékez vissza!

Földkéreg – _____

_____

_____

Domborzat – _____

_____

_____

A földkéreg részei – _____

2. feladat. Milyen törvényszerűségek játszanak szerepet a domborzat fő egységeinek elhelyezkedésében a Földön?

3. feladat. Meghatározni a földkéreg felépítése és a domborzat közötti összefüggéseket, a tankönyv szövege és az atlasz térképei segítségével kitölteni a táblázatot.

	<i>Domborzat</i>	<i>Kialakulásának földtörténeti kora</i>	<i>A földkéreg felépítése alattuk</i>	<i>Mi az összefüggés?</i>
<i>I. változat</i>	Himalája			
	Atlanti-óceán-fenék			
	Amazonas-alföld			
<i>II. változat</i>	Alpok			
	Indiai-óceán-fenék			
	Kelet-Európai-síkság			

4. feladat. Nevezd meg a hegyképződési időszakokat, kezdve a legrégebbtől napjainkig:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

5. feladat. Keresd meg az atlaszban a következő hegységeket és töltsd ki a táblázatot.

	<i>Hegység</i>	<i>Melyik kontinensen található</i>	<i>Legmagasabb hegycsúcsa</i>	<i>A legmagasabb csúcs abszolút magassága</i>
<i>I. változat</i>	Himalája			
	Kordillerák			
	Ukrán-Kárpátok			
<i>II. változat</i>	Alpok			
	Andok			
	Krími-hegység			

7. GYAKORLATI MUNKA

Munka a vázlattérképpel

Téma: Kőzetlemezek, szeizmikus övezetek, hegységek, síkságok, vulkánok helyének és nevének bejelölése a vázlattérképre.

Cél: - megtanulni a domborzati térkép használatát;
- kitölteni a névanyaggal a vázlattérképet.

Kellékek: A féltekék domborzati térképe, Ukrajna domborzati térképe, vázlattérkép, grafitceruza.

A munka menete

Emlékezz vissza!

A vázlattérkép kitöltésének szabályai, a térkép egyezményes jelei.

Hogyan csoportosítjuk az alföldeket abszolút magasságuk szerint? – _____

Hogyan csoportosítjuk a hegységeket keletkezésük szerint? –

A kialudt vulkán – _____

---

1. feladat. Találd meg az összefüggéseket az oszlopok között:

Fennsíkok	*
Hegységek	sötétzöld
Síkságok	barna
Alföldek	sárga
Hátságok	sötétbarna
Vulkánok	világosbarna
Mélyföldek	zöld

2. feladat. A féltékék vázlattérképén jelöld be a következő domborzati egységeket:

a). Hegységek

- magasak: Himalája, Kordillerák, Kaukázus, Alpok, Andok, Atlasz.

- közepesen magasak: Kárpátok, Krími, Skandináv.

- alacsonyak: Urál, Nagy-vízválasztó-hegység.

b). Síkságok

Kelet-Európai-síkság, Amazonas-alföld, Középszibériai-fennsík, Arab-fennsík, Dekán-fennsík, Brazil-fennsík, Nyugatszibériai-síkság, Hindusztáni-alföld, Mezopotámiai-alföld.

c). vulkánok

- működő: Kljucsevszka Szopka (4750 m), Vezúv (1281 m), Krakatau (3676 m), Hekla (1791 m), Etna (3323 m).

- kialudt: Elbrusz (5642 m), Kazbek (5033 m).

3. feladat. Ukrajna vázlattérképére jelöld be:

- a hátságokat: a Podóliai-hátságot, a Doneci-hátságot, a Dnyepermelléki-hátságot, a Volinyi-hátságot, az Azovmelléki-hátságot;
- az alföldeket: a Dnyepermelléki-alföldet, a Fekete-tengermelléki-alföldet, a Poliszjai-alföldet, a Kárpátaljai-alföldet;
- a hegységeket: az Ukrán-Kárpátokat és a Hoverlát (2061 m), a Krími-hegységet és a Roman-Kost (1545 m).

4. feladat. A féltekék vázlattérképére jelöld be és írd alá az óceánfenék hegységrendszereit, hátságait: Lomonoszov, Közép-atlanti (Észak-atlanti, Dél-atlanti), Kelet-Indiai, Arab-Indiai.

8. GYAKORLATI MUNKA

Az atmoszféra

Téma: Az időjárás megfigyelése és az összegyűjtött anyagok feldolgozása: hőmérsékleti grafikon, felhőzet- és csapadék-diagramma, szélrózsa szerkesztése; az időjárás jellemzése adott nap, hónap, félév folyamán.

Cél: – megtanulni az időjárási adatokat feldolgozni, következtetéseket levonni az időjárás állapotáról, időjárás jellemzést készíteni.

Kellékek: Időjárási napló, grafitceruza, vonalzó.

A munka menete

Emlékezz vissza!

Időjárás – _____

Hogyan kell meghatározni?

- a levegő átlagos (napi, havi, évi) hőmérsékletét –

_____

- a hőmérsékleti különbséget – _____

_____

- a maximális és minimális hőmérsékletet – _____

1. feladat. Használd fel az időjárási napló adatait, állíts össze hőmérsékleti grafikongörbét!

I. változat — október.

II. változat — január.

Állapítsd meg a $t^{\circ}\text{C}$ különbséget _____ a maximális $t^{\circ}\text{C}$ _____, a minimális $t^{\circ}\text{C}$ _____ és havi közép $t^{\circ}\text{C}$ _____

9. GYAKORLATI MUNKA

Éghajlattípusok jellemzése

Téma: Egy adott fő éghajlattípus jellemzése az éghajlati térképek segítségével.

Cél: Megtanulni éghajlati jellemzést készíteni.

Kellékek: Atlasz, grafitceruza.

A munka menete

Emlékezz vissza!

Éghajlat – _____

_____

Milyen fő éghajlattípusokat ismersz? – _____

_____

Milyen fő éghajlati öveget ismersz? – _____

_____

I. feladat. Jellemezz egy adott éghajlattípust (az északi féltekéről) a táblázat kitöltésének segítségével.

I. változat: szubtrópusi mediterrán éghajlat

II. változat: mérsékeltövi kontinentális éghajlat

	<i>I. változat</i>	<i>II. változat</i>
Átlagos legmagasabb hőmérséklet		
A legmelegebb hónap		
Átlagos legalacsonyabb hőmérséklet		
A leghidegebb hónap		

Uralkodó szelek		
Átlagos csapadékmennyiség		
A legcsapadékosabb időszak		
A legszárazabb időszak		
Uralkodó légtömegek		
Milyen tényezők hatása alatt alakul		
Melyik éghajlati övben található		
Melyik kontinensen található ilyen éghajlattípus		

10. GYAKORLATI MUNKA

A hidroszféra

Téma: Vízföldrajzi objektumok feltüntetése a vázlattérképen.

Cél:

- tengerek, öblök, szigetek, félszigetek, folyók és tavak földrajzi elhelyezkedésének meghatározása a térképen;

- a témában megjelölt objektumok bejelölése a vázlattérképre;

- megtanulni meghatározni a témában tanult földrajzi objektumok földrajzi fekvését.

Kellékek: A féltekék és a világ domborzati térképe, vázlattérkép, grafitceruza.

A munka menete

Emlékezz vissza!

Tenger – _____

_____

Öböl – _____

_____

Szoros – _____

_____

Sziget – _____

_____

_____

Félsziget – _____

1. feladat. A domborzati térkép segítségével határozd meg a földrajzi fekvését:

I. változat — Bering-tenger.

II. változat — Fekete-tenger

<i>Egy tenger földrajzi fekvésének vázlata</i>	<i>tenger</i>	
1. A tenger neve, eredete		
2. Természetföldrajzi fekvése: a). a világóceánban (mely óceán medencéjéhez tartozik, összeköttetése vele.) b). más földrajzi objektumhoz viszonyítva		

2. feladat. A térkép segítségével határozd meg a földrajzi fekvésüket:

I. változat

Szorosok: Boszporusz

Szigetek: Szahalin

Félszigetek: Arab

Kamcsatka

Tavak: Bajkál

II. változat

Bering

Madagaszkár

Hindusztán

Skandináv

Aral

<i>Földrajzi objektum</i>	<i>Kontinens, világrész</i>	<i>Más objektumhoz viszonyított elhelyezkedése</i>	<i>Kiterjedése</i>	<i>Földrajzi koordinátái (az objektum központja)</i>

3. feladat. Jelöld meg a vázlattérképen és írd be a nevét!
Óceánok – Csendes, Atlanti, Indiai, Északi-Jeges;
Tengerek – Fekete, Bering, Földközi, Vörös, Azovi, Karib;
Szorosok – Kercsi, Boszporusz, Bering, Magellán, Gibraltári, Dardanellák, Mozambiki, Drake;
Öblök – Viscayai, Bengál, Mexikói, Guineai;
Szigetek – Grönland, Hawaii, Nagy-Britannia, Nagy-Szunda, Madagaszkár, Sri-Lanka, Nagy-Antillák, Kuba;
Félszigetek – Krími, Arab, Balkán, Skandináv, Appenin, Indokínai, Hindusztáni, Labrador, Szomáliai;
Árok – Marianna;

Áramlások – Golf, Labrador, Nyugati-szelek, Észak-atlanti;
Folyók – Dnyeper, Duna, Jenyiszej, Nílus, Amazonas,
Jangce, Mississippi, Ob, Kongó;
Tavak – Kaszpi, Bajkál, Ladoga, Nagy Tavak, Tanganyika,
Titicaca.

11. GYAKORLATI MUNKA

Vízföldrajzi objektumok összehasonlító jellemzése.

Téma: Vízföldrajzi objektumok összehasonlító jellemzése.

Cél:

- megtanulni összehasonlító jellemzést készíteni két vízföldrajzi objektumról.

Kellékek: atlasz, grafitceruza.

A munka menete

Emlékezz vissza!

Tó – _____

_____

_____

Víztározó – _____

_____

_____

Felszín alatti vizek – _____

_____

_____

Talajvíz – _____

_____

_____

Rétegvíz – _____

_____

_____

1. feladat. Összehasonlító jellemzés készítése két vízföldrajzi objektumról. Kitölteni a táblázatot!

	<i>I. változat</i>	
	<i>Kaszipi-tó</i>	<i>Tanganyika-tó</i>
Természetföldrajzi fekvése: - kontinens - kontinensrész - az egyenlítőhöz viszonyítva - a kezdő délkörhöz viszonyítva - mely ország(ok) területén van - melyik óceán vízgyűjtő medencéjéhez tartozik		
Legnagyobb átmérője		
Legkisebb átmérője		
Innen eredő folyók		

Bele torkolló folyók		
Legnagyobb mélysége		
Sós- vagy édesvízű		
Mire hasznosítható vize?		

	<i>II. változat</i>	
	<i>Bajkál-tó</i>	<i>Viktória-tó</i>
Természetföldrajzi fekvése: - kontinens - kontinensrész - az egyenlítőhöz viszonyítva - a kezdő délkörhöz viszonyítva - mely ország(ok) területén van - melyik óceán vízgyűjtő medencéjéhez tartozik		
Legnagyobb átmérője		
Legkisebb átmérője		
Innen eredő folyók		

Bele torkolló folyók		
Legnagyobb mélysége		
Sós- vagy édesvízű		
Mire hasznosítható vize?		

12. GYAKORLATI MUNKA

Folyórendszerek jellemzése

Téma: Egy adott folyórendszer jellemzése térképek alapján.

Cél:

- megtanulni adott folyórendszer vízföldrajzi sajátosságainak meghatározását a földrajzi atlasz térképeinek segítségével.

Kellékek: atlasz, grafitceruza.

A munka menete

Emlékezz vissza!

Folyó – _____

_____

_____

Folyórendszer – _____

_____

_____

Mellékfolyó – _____

_____

_____

Vízgyűjtő medence – _____

_____

_____

Torkolat – _____

_____

_____

Vízjárás – _____

_____

Milyen lehet egy folyó táplálása? _____

---

1. feladat. Meghatározni egy adott folyórendszer vízföldrajzi sajátosságait a földrajzi atlasz térképeinek segítségével.

Kitölteni a táblázatot!

	<i>I. változat</i> <i>Amazonas</i>	<i>II. változat</i> <i>Ob</i>
Természetföldrajzi fekvése: <ul style="list-style-type: none"> - kontinens - kontinensrész - az egyenlítőhöz viszonyítva - a kezdő délkörhöz viszonyítva - mely ország(ok) területén folyik - melyik óceán vízgyűjtő medencéjéhez tartozik		
Hossza		
Hol ered?		
Hová torkollik?		
Jobboldali mellékfolyói		
Baloldali mellékfolyói		
Fő folyásiránya		
Mire hasznosítható vize?		

13. GYAKORLATI MUNKA

(a terepen)

A földrajzi burok

Téma: Ismerkedés lakóhelyünk környezetének természeti összetevőivel, a köztük lévő kapcsolatok feltárása a természeti komplexumok példáján (ártér, part, szakadék, tó, mocsár, stb.).

Cél: - megállapítani a természet összetevőinek kölcsönhatását egy adott természeti komplexumban;

- leírást készíteni az adott természeti komplexumról.

Kellékek: Notesz vagy füzet, grafitceruza.

A munka menete

Emlékezz vissza!

A természeti komplexum: _____

_____

_____

A természeti komplexum összetevői: _____

_____

_____

1. feladat. Ismerkedj meg lakóhelyi környezeted természeti komplexumainak összetevőivel! Állapítsd meg a köztük lévő hasonlóságokat és eltéréseket! Válassz ki két természeti komplexumot, az ajánlott vázlattevével segítségével határozd meg a közös és az eltérő vonásokat!

	<i>A természeti komplexum megnevezése</i>	
	<i>Közös vonások</i>	<i>Eltérő vonások</i>
<i>1. A természeti komplexum természetföldrajzi fekvése</i>		
<i>2. Talaja és termőképessége</i>		
<i>3. A TK vizeinek jellemzése</i>		
<i>4. Növény és állatvilága. Fő képviselői, alkalmazkodásuk az adott feltételekhez.</i>		
<i>5. Az ember gazdasági tevékenysége a természeti komplexum határain belül.</i>		
<i>6. Az adott komplexum természeti összetevőinek védelme.</i>		

2. feladat. A természeti komplexum alkotóelemei, amelyek a legjobban különböznek egymástól. Miért? _____

---

3. feladat. A természeti komplexum sajátosságaira milyen hatással van a domborzat? _____

---

4. feladat. Milyen kölcsönhatásban vannak egymással a természeti komplexum következő összetevői:

a). talaj és növényvilág – _____

---

b). növény- és állatvilág – _____

---

5. feladat. Hogyan változnak a természeti komplexum összetevői az emberi tevékenység hatására? _____

---

6. feladat. Milyen intézkedéseket hajtanak végre a TK védelmének érdekében, és mit javasolnál te? _____

---

14. gyakorlati munka

IV. A Föld – az emberiség bolygója

Téma: Feltüntetni a vázlattérképen a kontinensek legnagyobb országainak határait és fővárosait.

Cél: - elsajátítani „A világ országai” térkép használatát;

- megkeresni a legnagyobb országokat és azok fővárosait;

- bejelölni a legnagyobb országokat és azok fővárosait a vázlattérképre.

Kellékek: Grafitceruza, a világ országainak vázlattérképe, atlasz.

A munka menete

Emlékezz vissza!

Az országok térképe – _____

_____

_____

Milyen földrajzi jellemzők alapján lehet csoportosítani a világ országait? – _____

_____

_____

Milyen csoportokra oszlanak a világ országai fejlettségük szintjét tekintve? – _____

_____

_____

1. feladat. A vázlattérképen ceruzával jelöld be Ukrajna és a szomszédos államok határait! A táblázatba írd be az Ukrajnával szomszédos államok fővárosait!

<i>Ország</i>	<i>Főváros</i>
Ukrajna	Kijev

2. feladat. Jelöld be a vázlattérképre a kontinensek legfejlettebb államainak határait, fővárosait!

<i>Ország</i>	<i>Főváros</i>

3. feladat. A felsorolt országokat helyezd el a táblázatban annak megfelelően, hogy melyik kontinenshez és világrészhez tartozik:

I. változat: Ausztrál Államszövetség, Oroszország, Brazília, Németország, Kanada, Spanyolország, Egyiptom, Kína;

II. változat: Új-Zéland, USA, Olaszország, Argentína, India, DAK, Kazahsztán, Franciaország.

<i>Ország</i>	<i>Főváros</i>	<i>Kontinens</i>	<i>Világrész</i>

Jelöld be a vázlattérképre az adott országokat és fővárosaikat!

TARTALOM

Bevezetés.....	4
1. gyakorlati munka.....	5
I. A földrajzi ismeretek fejlődése a Földről.....	
2. gyakorlati munka.....	11
II. A Föld a tereprajzon és a térképen.....	13
3. gyakorlati munka.....	13
4. gyakorlati munka.....	17
5. gyakorlati munka.....	20
III. A földrajzi burok és összetevői.....	24
A litoszféra.....	24
6. gyakorlati munka.....	24
7. gyakorlati munka.....	29
Az atmoszféra	
8. gyakorlati munka.....	32
9. gyakorlati munka.....	33
A hidroszféra	
10. gyakorlati munka.....	35
11. gyakorlati munka.....	39
12. gyakorlati munka.....	43
13. gyakorlati munka.....	45
IV. A Föld – az emberiség bolygója.....	49
14. gyakorlati munka.....	49

